

ЕТНОКУЛТУРНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА НАСЕЛЕНИЕТО НА ОБЛАСТ СМОЛЯН КЪМ 7 СЕПТЕМВРИ 2021 ГОДИНА

Окончателни данни

Етнокултурните характеристики на населението са обект на наблюдение от началото на 135-годишната история на преброяванията в страната. При първите преброявания, проведени в края на XIX век (1887 и 1892 г.), са наблюдавани признаците „вероизповедание“ и „матерен език“. През 1900 г. е включен признакът „народност“. При преброяването, проведено в края на 1946 г., вероизповеданието отпада, а другите два признака фигурират до 1975 г., като вместо матерен език се използва наименованието „майчин език“. Единствено през 1985 г. тези признаци са изключени от програмата на преброяването. При преброяванията, проведени през 1992 и 2001 г., се наблюдават признаците „етническа група“, „майчин език“ и „вероизповедание“, а при преброяванията през 2011 и 2021 г. е добавена и „религиозност“.

При последните три преброявания въпросите, свързани с етнокултурните характеристики, са доброволни. Използваните дефиниции и методология, както и формирането на въпросите и отговорите в преброителната карта са изцяло съобразени с основните принципи и препоръки на ООН, свързани с изучаването на населението по етнически и религиозни признаци:

- ✓ Доброволност на отговорите;
- ✓ Самоопределение;
- ✓ Възможност за свободно записан отговор.

Самоопределение по етнос

Етническата група представлява общност от лица, близки по произход, бит, култура и език.

Тенденциите в демографските процеси, обуславящи измененията в броя и структурите на населението, се отразяват върху всички етнически групи в страната. В резултат на това намалява абсолютният брой на населението и на трите основни етнически групи, както и не настъпват съществени изменения в етническата структура между последните две преброявания.

Към 7 септември 2021 г. в област Смолян **българската етническа група** обхваща 86 818, или 90.9% от лицата, отговорили на въпроса за етническа принадлежност. В сравнение с 2011 г. дялът на тази група намалява с 0.4 процентни пункта.

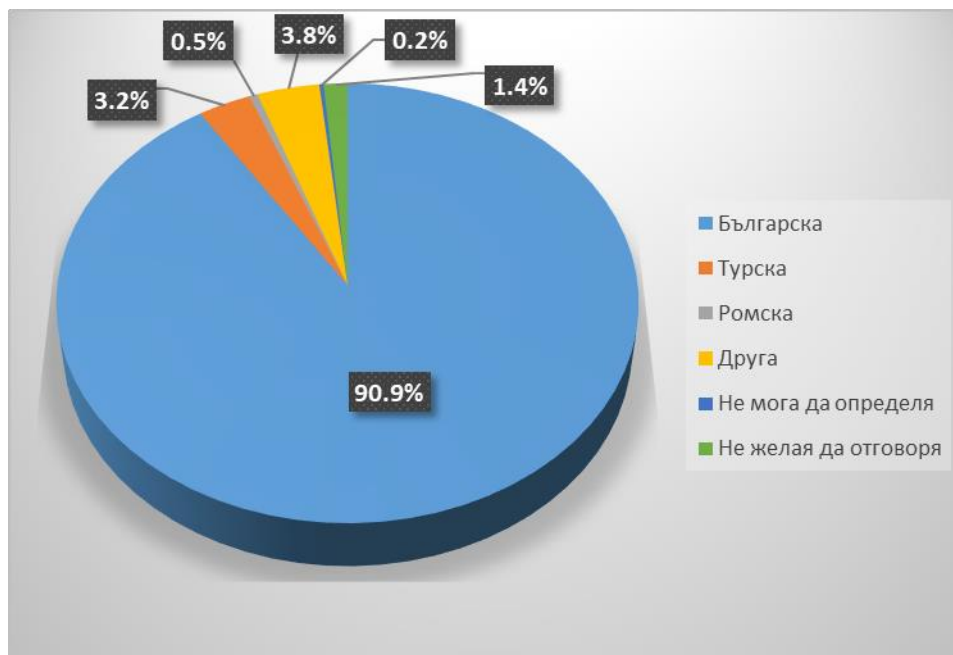
Към **турската етническа група** са се самоопределили 3 049, или 3.2% от отговорилите лица. Относителният им дял намалява с 1.7 процентни пункта в сравнение с 2011 година.

Към **ромския етнос** са се самоопределили 483, или 0.5% от отговорилите лица. Относителният дял на населението от тази етническа група се запазва същия като в 2011 година.

Към **други етнически групи** са се самоопределили 3 589 души, или 3.8%.

Лицата, които са посочили, че **не могат да се самоопределят**, са 236 (0.2%). Отговор „**Не желая да отговоря**“ са отбелязали 1 373, или 1.4% от отговорилите лица.

Фиг. 1. Структура на населението на област Смолян по етническа принадлежност към 7 септември 2021 г.

Териториално разпределение по етническо самоопределение

Към 7 септември 2021 г. в градовете на област Смолян живеят 60.3% от българския, 11.2% от турския и 59.6% от ромския етнос. Процесът на урбанизация в най-малка степен засяга турската етническа група, преобладаващата част от която продължава да живее в села.

Българската етническа общност преобладава във всички общини на областта с изключение на община Борино, където тя формира 35.3% от населението на общината. В община Девин към турската етническа група са се самоопределили 10.5%

Лицата от ромската етническа група са разпределени териториално във всички общини на областта, с изключение на Златоград и Рудозем. Най-голям е дялът на ромския етнос в община Смолян - 1.2%, следвана от Баните - 0.8%, Борино - 0.4% и Доспат - 0.3%.

Възраст и етнос

Характерният за последните десетилетия процес на застаряване на населението засяга в по-голяма степен лицата от българската и турската етнически общности. При тези групи дялът на населението на 65 и повече навършени години е по-висок – 27.0% и 26.0%, при 2.5% съответно за ромската етническа група.

Сред трите основни етнически общности най-висок е дялът на младото население (0 - 14 навършени години) при ромите - 35.0% от самоопределилите се към този етнос. Близо четири пъти по-малък е дялът на младите при българската и турската етнически групи (съответно 10.4 и 9.7%).

15.7% от лицата, които не могат да определят своята етническа принадлежност са на възраст под 15 години. Толкова е и дялът на лицата под 15 г., които не желаят да отговорят от всички, които са посочили, че не желаят да отговорят на въпроса.

Образование и етнос

Наблюдават се съществени различия в образователната структура на населението по етническа принадлежност. Докато при самоопределилите се като българи на седем и повече навършени години 69.4% са с високо образование (19.8% с висше и 49.6% със средно), то при населението от турската етническа група с високо образование са 49.9% (9.6% с висше и 40.3% със средно), а при ромския етнос относителният дял на този показател е 6.5%, като няма такива с висше образование.

Грамотността се определя като умението да се чете и пише с разбиране на прочетеното и написаното. Към 7 септември 2021 г. в област Смолян 20.6% от самоопределилите се към ромската етническа група на възраст 9 и повече навършени години са неграмотни. Този дял е 1.6% и 0.7% съответно за самоопределилите се към турската и българската етническа група.

Икономическа активност и етнос

Данните за икономическите характеристики на населението се отнасят до положението на лицата на пазара на труда през седмицата, предхождаща критичния момент на преброяването - 31 август - 6 септември 2021 година.

Налице са значителни различия по отношение на участието на пазара на труда на лицата от различните етнически групи. Най-висока е заетостта при българската етническа група, при която 90.0% от икономически активните са заети, а най-нисък е този показател при ромската етническа група - 66.4%.

Безработицата е най-висока сред самоопределилите се от ромската етническа група. 33.8% от икономически активните лица от този етнос са били безработни през наблюдавания период. Всеки шести икономически активен на възраст 15 - 64 навършени години от турската етническа група също е бил безработен през наблюдавания период. Най-нисък е този показател при самоопределилите се от българската етническа група -10.0% от икономически активните лица.

Да се постави заглавие на таблицата. Освен това не става ясно защо е включено неприложимо като ред в колоната за икономическа активност. В заглавната анкетка над икономическата активност не би следвало да пише област Смолян, а икономическа активност.

Икономическа активност на населението на област Смолян по етническа принадлежност към 7 септември 2021 година

Икономическа активност	Общо	Етническа група				Не мога да определя	Не желая да отговоря	Непоказана
		българска	турска	ромска	друга			
Икономически активни	42817	39092	1381	142	1504	81	610	7
Заети	38429	35200	1153	94	1354	76	550	2
Безработни	4388	3892	228	48	150	5	60	5
Икономически неактивни	42830	38736	1372	172	1731	118	547	154
Общо	96284	86818	3049	483	3589	236	1373	736

Майчин език

Майчиният език е вторият традиционно изучаван при преброяванията етнокултурен признак.

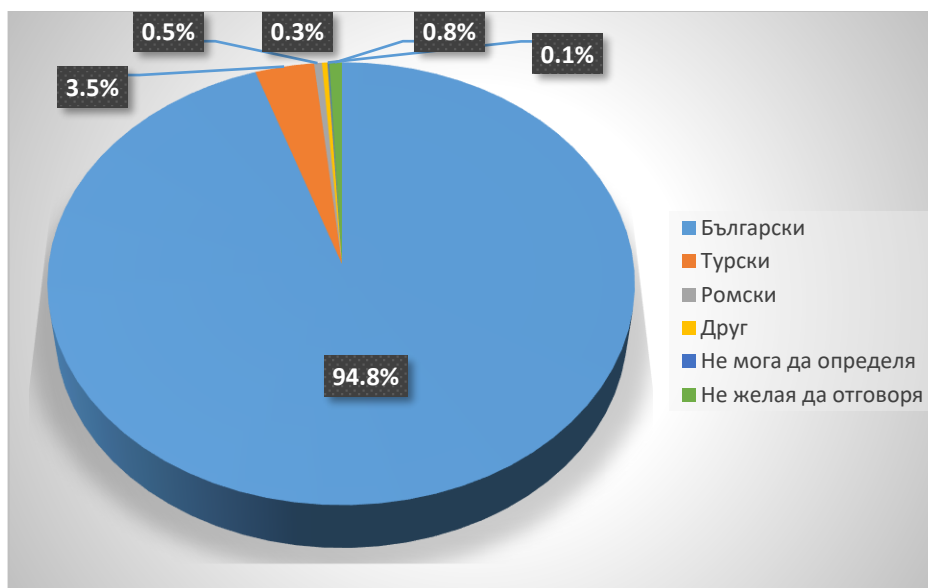
Майчиният език е първият език, усвоен у дома в най-ранно детство.

Българският е майчин език за 90 526 души, или 94.8% от населението, турският - за 3 373 души, или за 3.5%, и ромският - за 443 души, или за 0.5% от отговорилите на въпроса.

Друг майчин език са посочили 321 души, или 0.3%.

Лицата, които са посочили, че **не могат да определят** майчиния си език са 85 (0.1%). Отговор „**Не желая да отговоря**“ са отбелязали 731, или 0.8% от отговорилите лица.

Фиг. 2. Структура на населението на област Смолян по майчин език към 7 септември 2021 година¹

Връзката между етническото самоопределение и самоопределянето по майчин език е силно изразена.

Най-еднородна по майчин език е българската етническа група - сред отговорилите и на двата въпроса за етнос и майчин език 99.0% от лицата от българската етническа група посочват българския за майчин език, 590 (0.7%) - турския, 1 - ромския, и 68 (0.1%) - друг.

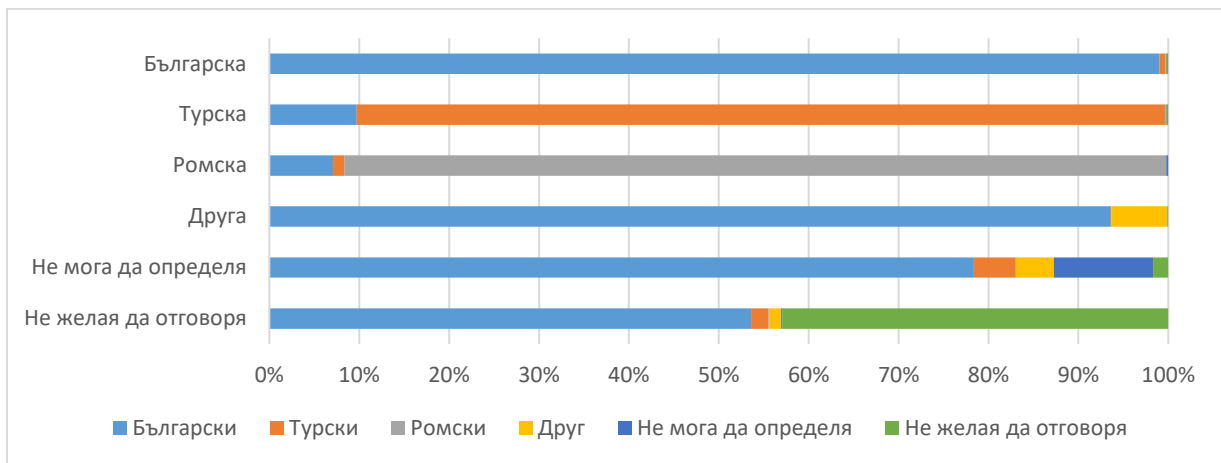
Сред самоопределилите се към турската етническа група за 2 739 души (89.9%) майчин език е турският, а за 296, или 9.7%, майчин е българският език.

Ромската етническа група е малко по-разнородна в своето самоопределение по майчин език:

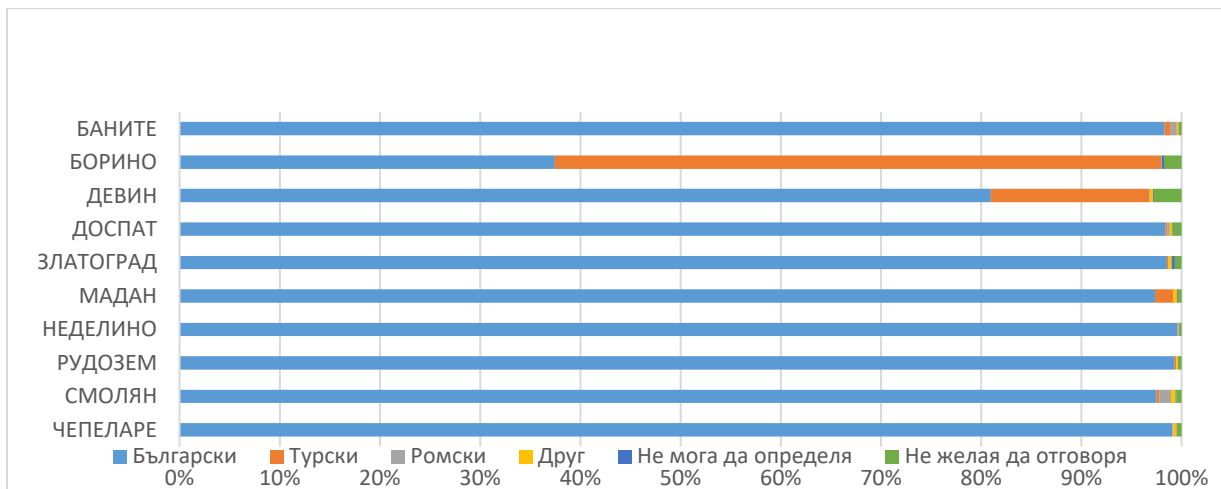
- 439 души, или 90,9%, са посочили ромския за майчин език;
- 34, или 7.0% - български;
- 6, или 1.2% - турски.

¹ В представянето на структурата на населението по майчин език и изчисляването на относителните дялове на съответните категории не са включени лицата, добавени от административни източници, за които липсва информация в използваните при преброяването регистри.

Фиг. 3. Структура на населението на област Смолян по етническа принадлежност и майчин език към 7 септември 2021 година

Фиг. 4. Разпределение на населението на област Смолян по майчин език и общини

Териториалното разпределение на населението според посочения майчин език до голяма степен е идентично с разпределението по етническа принадлежност.

Вероизповедание

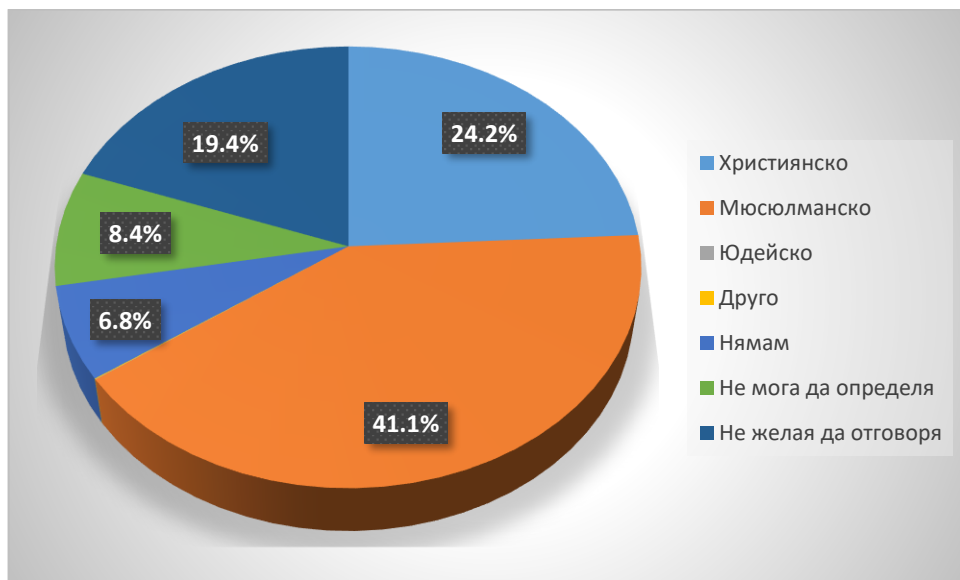
Вероизповеданието е принадлежността на лицето към дадена група, обособена исторически и характеризираща се с извършването на определени религиозни обреди (източноправославни, католически, протестантски, мюсюлмански и други).

Лицата, самоопределили се към християнско вероизповедание, са 23 079, или 24.2% от отговорилите на въпроса. Сред тях преобладават източноправославните християни – 22 479, или 98.8% от посочилите християнско вероизповедание, следват лицата с протестантско вероизповедание - 149 (0.6%), католическо - 85 (0.4%), и 9 са посочили арменско апостолическо вероизповедание. Отговорът „друго християнско“ са избрали 42, или 0.2% от отговорилите на въпроса.

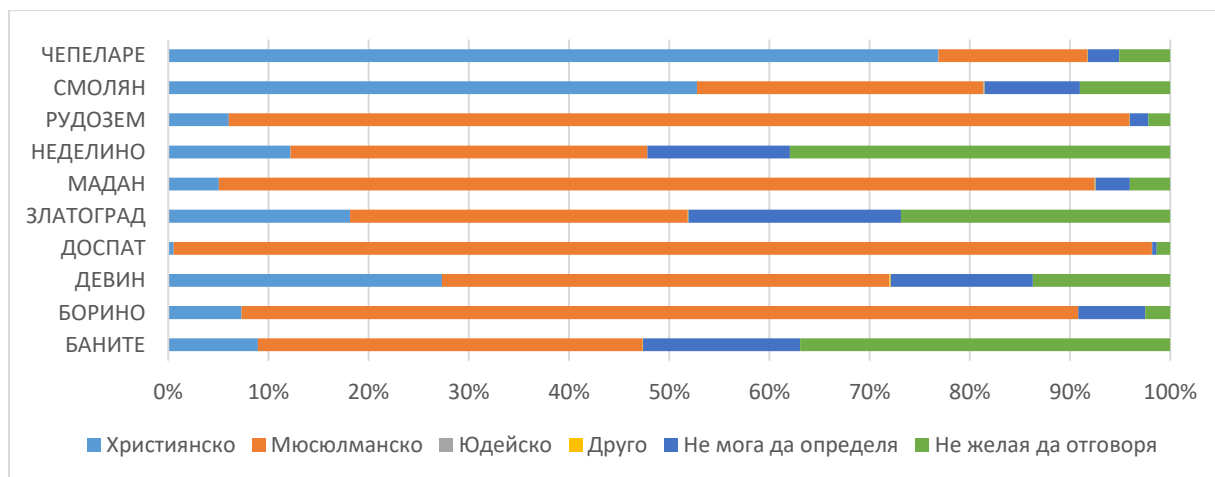
Мюсюлманско вероизповедание са посочили 39 217 лица, или 41.1%, юдейско - 25, а други вероизповедания изповядват 43 лица.

Към 7 септември 2021 г. 6 519 (6.8%) лица са отговорили, че нямат вероизповедание, 8 044 (8.4%) са изпитали затруднения да определят своето вероизповедание, а 18 552 (19.4%) са отбелязали отговор „не желая да отговоря“.

Фиг. 5. Структура на населението на област Смолян по вероизповедание към 7 септември 2021 година²

Фиг. 6. Структура на населението на област Смолян по вероизповедание към 7 септември 2021 година по общини

В териториален аспект най-висок е дялът на самоопределилите се към християнско вероизповедание в общините Чепеларе (64.6%), Смолян (43.5%) и Девин (19.9%), а най-нисък - в общините Доспат (0.5%), Мадан (4.6%) и Рудозем (5.7%).

С най-висок дял на лица, самоопределили се към мюсюлманско вероизповедание, са общините Доспат (88.0%), Рудозем (84.3%), Мадан (78.7%) и Борино (69.2%). Най-нисък е този

² В представянето на структурата на населението по вероизповедание и изчисляването на относителните дялове на съответните категории не са включени лицата, добавени от административни източници, за които липсва информация в използваните при преброяването регистри.

дъл в общините Чепеларе (12.5%), Неделино (20.8%), Златоград (22.1%) и Смолян (23.5%) от отговорилите на въпроса.

Религиозност

Религиозността е ми­роглед и поведе­ние, нагласи и обичаи, основани на вярата в божествено или висше същество, свръхестествени сили, както и съвкупност от морални норми, практики, ценности, институции и ритуали, съпровождащи този ми­роглед.

Към 7 септември 2021 г. в област Смолян 57 639, или 60.4% от отговорилите на въпроса „Религиозен ли сте?“, са отбелязали „да“, 13.7% са отбелязали „не“, 9.7% „не мога да определя“, а 16.2% са избрали отговор „не желая да отговоря на въпроса“. От отговорилите с „да“ 54.3% са жени, а 45.7% са мъже.

**1. Население на област Смолян по етническа принадлежност и по общини
към 7 септември 2021 година**

Общини	Общо	Етническа група				Не мога да определя	Не желая да отговоря	Непоказана
		българска	турска	ромска	друга			
Общо	96284	86818	3049	483	3589	236	1373	736
Баните	3302	3213	20	26	9	5	18	11
Борино	2493	872	1495	11	19	17	59	20
Девин	9765	8100	1014	4	127	65	386	69
Доспат	7510	6424	44	24	815	24	135	44
Златоград	9768	9563	23	0	45	19	44	74
Мадан	10062	8815	257	1	795	24	117	53
Неделино	5079	4993	0	1	4	6	18	57
Рудозем	8674	6978	15	0	1458	20	157	46
Смолян	33688	32067	164	411	300	48	372	326
Чепеларе	5943	5793	17	5	17	8	67	36

**2. Население на област Смолян по майчин език и по общини
към 7 септември 2021 година**

Общини	Общо	Майчин език				Не мога да определя	Не желая да отговоря	Непоказан
		Български	Турски	Ромски	Друг			
Общо	96284	90526	3373	443	321	85	731	805
Баните	3302	3235	20	20	7	1	8	11
Борино	2493	926	1496	1		6	43	21
Девин	9765	7839	1533	4	32	9	266	82
Доспат	7510	7344	14	20	20	3	65	44
Златоград	9768	9545	14		32	32	64	81
Мадан	10062	9738	179		42	7	36	60
Неделино	5079	4991	3		3	5	9	68
Рудозем	8674	8564	15		15		32	48
Смолян	33688	32494	95	393	153	20	180	353
Чепеларе	5943	5850	4	5	17	2	28	37

**3. Население на област Смолян по вероизповедание и по общини
към 7 септември 2021 година**

Общини	Общо	Вероизповедание					Не мога да определя	Не желая да отговоря	Непоказано
		християнско	мюсюлманско	юдейско	друго	нямам			
Общо	96284	23079	39217	25	43	6519	8044	18552	805
Баните	3302	207	888		1	363	854	978	11
Борино	2493	150	1711			137	51	423	21
Девин	9765	1930	3152	2	11	1002	968	2618	82
Доспат	7510	37	6570	3		31	90	735	44
Златоград	9768	1151	2136		3	1345	1703	3349	81
Мадан	10062	456	7870	3	4	310	362	997	60
Неделино	5079	357	1041			416	1110	2087	68
Рудозем	8674	489	7270	1	2	149	177	538	48
Смолян	33688	14485	7841	15	21	2610	2477	5886	353
Чепеларе	5943	3817	738	1	1	156	252	941	37